

Jems

Nadäkiniktä kudän jidewani pewän ahäk täkaŋ unitäŋo manbiŋam

1 ✧ Näk Jems, Anutu ba Ekäni Jesu Kristo täŋo piä watä äma. Unita näkä Anutu täŋo kudupi ämawebeniye komeni komeni it yäpmäŋ kukaŋ inta bänep täga nadäŋpäŋ man kudän ŋo täŋpäŋ tamitat.

Täŋyabäk-ken kehäromigän iritta man

2 ✧ Notnaye, inken bäräpi mebäri mebäri ahäŋ tamäwä oretoret inide kubä täk täkot.

3 ✧ Imata, in ŋode nadäk täkaŋ; Imaka udewan-itä nadäkinikjin täŋ yabäŋirän bänepjintä kehärom taŋpäŋ bäräpi udewani gänaŋ gwäk pimiŋpäŋ api kuŋatneŋ.

4 Täŋpakaŋ bäräpi gänaŋ gwäk pimiŋpäŋ kuŋatkuŋat unitäŋo bureni inken kaŋ ahäŋ parän. Eruk, ude täŋpäŋ kädet täga kubäta nämo api wäyäkŋeneŋ. Nämo, ämawebe bureni, siwoŋi kudupi api kuŋatneŋ.

5 ✧ Täŋpäŋ in bämopjin-ken nanik kubätä nadäk kädet siwoŋita wäyäkŋeŋpäŋä Anutu-ken yäŋapiŋirän nadäk kädet täga u api imek. Imata, Anutu uwä iron mähemi unita imaka kubäta yäŋapiŋirä äwo nämo yäk täyak.

6 ✧ Täŋpakaŋ äma uwä Anututä nadäŋ namek ba nämo käwep yäŋ nadäŋpäŋ, bänep yarä ude nadäŋkaŋ Anutu-ken nämo yäŋapiwek. Nämoinik. U

✧ **1:1:** Gal 1:19; Apos 15:23, 1Pi 1:1 ✧ **1:2:** Rom 5:3-5 ✧ **1:3:** 1Pi 1:7 ✧ **1:5:** Snd 2:3-6 ✧ **1:6:** Mak 11:24

nadäkinik täñkañ uyaku yäñapiwek. Täñ, äma bänep yarä nitek nadäweko uwä gwägutä tokät täyak ude, ba mänittä piäñirän gwägutä pom äworenpäñ äronkañ äpäc täyak udewani.

7-8 Äma udewaniwä nadäk-nadäki äreyäwäpäñ kädet kubägän nämo iwatkañ kädet mebäri mebäri iwat täkañ. Täñpäkañ äma udewaniwä Ekäniken yäñapiñitna imaka kubä api nimek yäñ nämo nadäneñ. Nämoinik.

9 ✧ Täñpäkañ äbot täñpani kubätä jopi jäwäri-inik itat yäñ nadäñpäñ-nadäwätäk nämo täñpek. Nämoinik, Anututä wäpi biñam imayäñ täko unita oretoret täc täyon.

10 ✧ Täñ, udegän äbot täñpani kubätä tuñum mäheci täñpäñ irirän Anututä tuñumi yomägaränä nadäwätäk nämo täñpek. Imata, Anututä kome täño wäpi biñam yäpmäñ äpäñirän äma u nämo api waweko unita oretoret täñpek. Nadäkamäñ; Kome täño tuñumtä täñkentäñ nimiñirän irit kehäromi nämo api käne. Nämoinik. Kome täño tuñumtä wañpäñ wädan iroritä äreyäñ kuk täkañ ude api täneñ.

11 Unita nin ñode kañpäñ nadäk täkamäñ; Kome tañi ijiñpäñ kekeki pähap täñpäñ wädan kejima kudup yeñpewän kubit tak täkañ. Äma tuñum mäheci uwä ude bumik. Wädan irot gäripi nitek unitä äreyäñ kuk täkañ udegän monen piäni nämo täñ paotkañ kumbek.

Anututä wäki kädet-ken nämo nimagut täyak

12 ✧ Äma kubätä tänyabäk mebäri mebäri ahəŋ imiŋirä u gənaŋ kehərom taŋpəŋ irayəŋ täko uwä Anutu täŋo bənep iron gənaŋ pen api irek. Äma unita gwäki uwä Ekənitä omäk meran säkgämän ude irit kehəromi paot-paori nämo api imek. Bureni, əmawebe Anututa nadəŋ imikinik tək təkəŋ unita gwäki u yämikta Anututä ini yəŋkehərom taŋkuk.

13 Täŋpəkaŋ əma kubätä waki kubä täŋpayəŋ nadəŋkaŋ ŋode nämo yəwek; Anututä täŋ-nəkŋat-pewän waki ŋo täŋpayəŋ nadətət yəŋ nämo yəwek. Nämoinik! Imata, wakitä Anutu täga täŋikŋatnaŋi nämo. Ba udegän Anututä momi təkta tänyabäk-ken nämo nipmak täyak.

14 ✧ Upəŋkaŋ nininken bənep nadəŋ gərip waki unitəgän momi təkta bənepnin ərik täyak.

15 Täŋpəŋ nadəŋ gərip unitä momi täktək täŋo kədet pewän ahək təkəŋ. Ude täŋirän momi täktək täŋo kədet unitä taŋi täŋpəŋə kuməŋ-kuməŋ täŋo kədet-ken nipmak täyak.

16 Eruk, notnaye, man unita nadəwä jopi nämo täŋpek.

17 ✧ Anututä waki kubä nämo nimik täyak. Nämoinik. Imaka imaka təgatəga ba bənep iron bureni u kudup kunum gənaŋ nanik-təgän ahək təkəŋ. Täŋpəŋ Nanin, kunum gənaŋ penyəŋek pewän ahəwani unitä iron u nimik täyak. Ude täŋkaŋ Nanin uwä kubä-təŋ kubä-təŋ nämo tək täyak. Täktəki bian patkuko unitä api pat yəpməŋ ərowek.

18 ✧ Tänpäkaŋ Anututä ini nadäŋkuko udegän imaka kudup pewän ahäŋkuŋo unita intäjukun ude itta mani burenitä äboriye nin bäyaŋ nipmaŋkuk.

Anutu täŋo man nadäŋ äwaräkuk nämo täneŋ

19 Eruk notnaye näk man kubä täwerayäŋ nadätat unita juku peŋpäŋ nadäkot. In äma kubätä man yäwänä jop jukugän peŋpäŋ kaŋ nadäwut. Ba man kowata bäräŋeŋ nämo iwetneŋ. Ba kokwawak bäräŋeŋ nämo nadäneŋ.

20 ✧ Imata, äma täŋo bänep wakwaktä täŋkentäŋ imiŋirän Anutu täŋo kädet siwoŋi u nämo iwarek.

21 ✧ Unita in kädet wakiinik mebäri mebäri ba kädet taräki taräki täk täkaŋ u mäde kaŋ ut imut. Ude tänpäŋ Anutu täŋo man mujipi bänepjin-ken piwani u bänep kwini terak yäpmäŋpäŋ iyap taŋpäŋ kaŋ yäpmäŋ kuŋarut. Imata, man unitä waki keriken nanik tämagutta kehäromini nitek.

22 ✧ Tänpäkaŋ Anutu täŋo man uwä kaŋ iwarut. Jop nadäk-nadäkgän nämo täneŋ. Nämoinik! Jop nadäk-nadäkgän tänayäŋ täŋo uwä bänepjin jop api ikŋatneŋ.

23 Äma Anutu täŋo man nadäŋ äwaräkuk tänayäŋ täŋo uwä ämatä glas terak mäjoni yabäk täkaŋ ude.

24 Glas terak mäjonin kaŋkaŋ päŋku iŋamnin dapunta täŋguntak täkamäŋ ude täk täkaŋ.

25 ✧ Täŋ, äma Anutu täŋo man siwoŋi-inik u ket yänpäŋ-nadäk täk täkaŋ uwä Anutu täŋo bänep iron gänaŋ pen it täkaŋ. Imata, äma udewanitä Anutu täŋo man u jop nadäk-nadäkgän tänpäŋ

✧ **1:18:** Jon 1:13 ✧ **1:20:** Sav 7:9 ✧ **1:21:** Kol 3:8, 1Pi 2:1

✧ **1:22:** Mat 7:26; Rom 2:13 ✧ **1:25:** Rom 8:2; Jem 2:12; Jon 13:17

nämo guṅtak täkaṅ. Nämo, u man buramiṅpäṅ kädēt tägatäga täk täkaṅ. Täṅpäkaṅ Anutu täṅo man unitä momi täṅo kehäromi utpewän maṅjirän kunumta biṅam täk täkamäṅ.

²⁶ ✧ Täṅpäkaṅ äma ätu inita näk nadäkinik täṅpani yäṅ yäk täkaṅ upäṅkaṅ meni jinomta watäni nämo itnayäṅ täṅo uwä nadäkinik täṅpani yäṅ nadäk täkaṅ u bänepi jop api ikṅatneṅ. Täṅpäṅ Anutu iniṅoret-oret ba nadäkiniki u jopi ude täk täyak.

²⁷ Täṅ, Anutu iniṅoret-oret kädēt bureni Anututä kawän tägak täyak uwä ṅode pätak; Ironi kodäṅani ba webe kajat butewaki terak kuṅat täkaṅ u yabäṅ yäwatpäṅ täṅkentäṅ yäminēṅ. Ba kubä ṅode; Irit kuṅat-kuṅatjinta watäni irirä kome täṅo nadäk-nadäktä nämo täṅpän waneṅ.

2

Ämawebeta iron uterakgän täṅ yämen

¹ ✧ Eruk notnaye, Ekäninin Jesu Kristo u tägagämän-inik. In u nadäṅ imik täkaṅ unita äma kubäta nadäwä äpani täṅpänkaṅ kubäta nadäwä ärowani nämo täneṅ.

² Näk u ṅodeta yäyat; Injin käbeyä-ken äma kubä tek säkgämän epmäget porak ikektä äbäṅjirän äma jäwäri kubä teki weṅ-gäjähurani mädegän iwarek.

³ Ude täṅjirän intä äma tek säkgämän ikek u kaṅpäṅ ṅode iwetneṅ; Ekäni yäk. Gäk abäṅkaṅ bägup tägaken ṅo it yäṅ iwetneṅ. Täṅpäkaṅ äma jäwäri teki wewani u ṅode iwetneṅ; Gäk däpi terak uken maṅjirisi yäṅ iwetneṅ.

⁴ Eruk, intä kädet ude tänayäj täño uwä äma täño täktäki bänep nadäk-nadäkjin waki terak api yäpmäj daninenj.

⁵ ✧ Unita notnaye, juku penpäñ man ño ket nadäwut! Anututä inita äma jidepäñ yäpmäj daninjkuk? U ämawebe kome terak jäwäri ude kuñat täkañ uwä Anutu inamiken säkgämän itpäñ nadäkiniki kehäromi initpäñ kuñatta iwoyänjkuk. Äma udewanitä kañ iwat yewani gänañ bok itnenña iwoyänpäñ yepmañkuk. Täñpäñ irit kehäromi uwä ämawebe Anututa gäripi nadäk täkañ unitä kañ-ahänenña bian yänkehärom tañkuk.

⁶ Bureni! Anututä äma udewani inita iwoyänpäñ yepmañkuko upänkañ inä äma jäwäri u yabäj äwaräkuk täñkañ äma wäpi biñam ikekta nadänjirä ärowani täk täkañ. Ñode nadäwut; Netätä komi tamik täkañ? Ba äma netätä manken tepmak täkañ? Äma tuñum ikek unitä komi tamiñit, manken tepmañit täk täkañ.

⁷ Ba äma unitägän Mähemjin Jesu täño wäpi biñam yäpmäj äpäk täkañ. Ude täk täkañ upänkañ in imata äma udewanita nadänjirä ärowani täñpäpäñ äma Anututä inita biñam iwoyänjkuko unita mäde ut yämik täkañ?

⁸ ✧ Unita бага man miñi ñode kudän täwani; Gäkñata nadäk täyan udegän notkapakta nadäwen. Kädet ude täñpen kuñatnayäj täño uyaku täga api kuñatneñ.

⁹ ✧ Upänkañ intä äma ätu not täñ yämiñkañ ätuta mäde ut yämik täkañ uwä бага man miñi u irep-

mitpäj momi tək təkəŋ. Təŋirä baga man unitägän In baga man irepmirani yäj təwoŋjerek täyak.

10 ✧ Təŋpəkaŋ in baga man kudup iwatkaŋ kubägän nämo iwatnayäj təkəŋ uwä baga man u kudup yärepmitkuŋ yäj api təwerek.

11 ✧ Unita nin nadəkamäj, Anututä bian man kubä ɲode yäjkuŋ; Kubokäret nämo täneŋ yäk. Ba kubä pen ɲode yäkgän təŋkuŋ; Äma kumäj-kumäj nämo döpneŋ yäk. Eruk, in kubokäret nämo tänayäj təkəŋ upäjkaŋ äma kubä kumäj-kumäj utnayäj təkəŋ uwä Anutu təŋo baga man kudup yärepmirani api äworeneŋ.

12 ✧ Təŋpəkaŋ man kädət kehäromi kubä pätak u nadəkaŋ. U baga man kuduŋtagän yärepmitak. Man kädət uterak Anututä nin api yäpmäj daniwek. Uwä ɲode; Anututä ninta butewaki nadäj niminpäŋ momi təŋo kehäromi utpewän maŋirän kunumta biŋam tək təkamäj. Unita Anutu təŋo butewakita juku piŋpäŋ notjiye bämopi-ken man siwoŋigän yäjit täktäk siwoŋigän təŋpeŋ kaŋ kuŋarut.

13 ✧ Təŋpəkaŋ inä ämata butewaki nadäj yämik-yämik kädət iwatpäŋ nämo təŋkentäj iminayäj təkəŋ uwä Anututä udegän ämawebe yäpmäj danik-danik kadäni-ken butewaki nämo api nadäj tamed. Təŋ, in ämata butewaki nadäj yämik-yämik kädət iwatpäŋ təŋkentäj yäminayäj təkəŋ uwä yäpmäj danik-danik kadäni-ken umun kubä nämo api täneŋ.

Nadäkinik bureni-inik ba jopita man

✧ **2:10:** Mat 5:19 ✧ **2:11:** Kis 20:13-14; Rom 13:9 ✧ **2:12:** Gal 6:2; Jem 1:25, 1Pi 2:16 ✧ **2:13:** Mat 5:7; Mat 18:32-35

14 ✧ Notnaye, äma kubätä ñode yäwek; Näk Kristota nadäñ imikinik täk täyat yäñ yäwek. Upänkañ äma unitäño nadäkinikitä irit kuñatkuñariken bureni kubä nämö pewän ahäwayäñ täko uwä nadäkiniki u jopigän. Jide nadäkañ? Nadäkiniki udewanitä wakiken nanik täga wädäñ tädorek? Nämoinik!

15-16 ✧ Unita inken nanik webe ba äma kubätä tek ba ketemta wäyäkñek piä täñtäñ kuñarirän inken nanik kubätä ñode iwerek; Täga yäk. Gäk kuñkañ kwikinik isi! yäk. Pänku ketem nañ tokñek täñkañ gupkata mänit täneñta tek wädäwi ärowäkañ isi yäñ iwerek. Ude iwereko upänkañ iron nämö täñkañ meni-tägän man ude iwereko uwä jide täñpäñ täñkentäñ imek? Nämoinik!

17 ✧ Täñpäkañ nadäkinikjin udegän. Nadäkinikjintä bureni kubä nämö pewän ahäwayäñ täko uwä nadäkinikjin jopigän, kumbani bumik.

18 ✧ Eruk, äma ätutä ñode nadäk täkañ; Äma ätu nadäkinik ikek. Täñ, äma ätu iron kädet täk täkañ yäk. Kädet yarä uwä tägagän yäñ nadäk täkañ. Wa! U jop nadäk täkañ! Äma kubä täño nadäkinikitä täktäk bureni kubä nämö pewän ahäweko uwä jide täñpäñ nintä äma unita nadäkiniki nitek yäñ nadäne? Nämoinik! Täñpäkañ täktäknin ba man yäkyäknintä nadäkiniknin täño mebäri u kwawak pewän ahäk täkañ.

19 ✧ Täñpäkañ äma ätutä nin Anutu kubägän itak yäñ nadäkinik täk takamäñ yäñ yäk täkañ. Ude täga nadäk täkañ upänkañ nadäkiniki u jopi täneñta. Nadäkañ? Mäjo wära imaka, Anutu

✧ 2:14: Mat 7:21 ✧ 2:15-16: 1Jo 3:17 ✧ 2:17: Jem 2:20,26

✧ 2:18: Gal 5:6 ✧ 2:19: Mat 8:29

itak yäj nadäñkañ bumta umuntak täkañ upäñkañ nadäkiniki unitä kädet täga kubä nämoinik pewän ahäk täkañ.

20 Äma udewaniwä guñ bureni täño nadäk yäpmäj kuñat täkañ! Ñode nämö käwep nadäk täkañ; Nadäkiniknintä täktäk bureni nämö pewän ahäk täkañ uwä jirañ ude. Unita Oranin pähap Abrahamta nadäwut.

21 ✧ Anututä Abrahamta Gäk inamna-ken äma siwoñi-inik itan yäj iwetkuk. Eruk, imata ude iwetkuk? Anututä Abraham täño täktäki u kañpäñ nadäñpäñ unita ude iwetkuk. Abrahamtä Anututa nadäkinik täñpäñ nanaki Aisak Anututa gupe kábäñi nikek ijiñ imekta mobä bukä terak teñkuk.

22 ✧ Unita ñode käkamäj; Abrahamken nadäkiniki ba täktäki u siwoñi kubägän patkuk. Täñpäñ täktäki täga unitä täñpewän nadäkiniki uwä Anutu inamiken tägagämän-inik täñkuk.

23 ✧ Ude täñjirän Anutu täño man ñode kudän täwani kehärom tañkuk; Abraham uwä Anutu nadäñ imikinik täñkuko unita Anututä Inamna-ken gäk äma siwoñi yäj iwetpäñ gäk näkño notnapak yäj iwetkuk.

24 Unita ñode nadäna täretak; Anutu uwä äma kubä nadäkiniki-tagän yäñpäñ äma siwoñi yäj täga nämö iwerek. Nämö! Bureni uwä, täktäki tägata yäñpäñ äma siwoñi yäj täga iwerek.

25 ✧ Täñpäkañ kubokäret webe kubä wäpi Rahap uwä udegän kädet täga kubä ñode täñkuko uterak Anututä webe siwoñi yäj iwetkuk. Uwä

✧ 2:21: Stt 22:9-12 ✧ 2:22: Hib 11:17-18 ✧ 2:23: Rom 4:3,9,22, 2Sto 20:7; Ais 41:8 ✧ 2:25: Hib 11:31

äma yarä kome kaŋpäŋ nadäkta Josuatä yäwet-pewän kuŋkumäno unita iwantä dāpneŋ yāŋpäŋ täŋkentāŋpäŋ yepmaŋpäŋ yāpmāŋ kuŋkumän.

²⁶ ✧ Unita ŋode täwetat; Gup, mājoni nämo uwä kumbani yāŋ nadäk täkamāŋ. Udegän äma kubä nadäkinikitä täktäki-ken bureni nämo pewän ahäk täkaŋ uwä nadäkiniki kumbani yāŋ nadäk täkot.

3

Meninta watä it täkäna

¹ ✧ Unita notnaye, man kubä täwera nadäwut; In bämopjin-ken nanik mäyaptä Anutu täŋo man yäwetpäŋ yäwoŋärek piä nämo yāpneŋ. Imata, nin ŋode nadäkamāŋ; Man piä käbeyä pähapken Anututä ämawebe ätu täŋo täktäki yāpmāŋ daniŋpäŋ äma yäwetpäŋ yäwoŋärek piä täŋpani nintäŋo yäkyäk ba täktäknin u yāpmāŋ danikinik api täŋpek.

² Täŋpakaŋ nin kuduptagän imaka kubä täna yäkŋat tänawak täkaŋ. Äma kubätä man goret kubä nämoinik yäk täŋpäŋ yäwänäku siwoŋigän, momini nämo itek. Äma udewanitä keru gupi kuduptagän watäni täga it täyek.

³ Unita man wārani kubä ŋode; Tom kubä wäpi hos u nintäŋo man buramiwän yāŋpäŋä jikon täpuri yen nitek u meni-ken peŋkaŋ, yen kukŋi wädāŋpena u käda kwek. Ba kukŋi wädāŋpena u käda kwek. Jikon u imaka täpuri-inik upāŋkaŋ wädāŋpena tom taŋi unitä gāripnin iwat täkaŋ.

⁴ Eruk, gāpe taŋi gwägu pähap terak kuŋat täkaŋ uwä udegän. Gāpe taŋi u imaka taŋi-inik, ba mänit pähaptä piāŋirän gāpe taŋi u kuk täkaŋ upāŋ jide

tänpän gäpe u watä äma täno gärip iwarek? Täga tänaŋi nämo bumik upänkaŋ gäpe täno watä ämatä gäpe taŋi u käda kwän yänpän jikon täpuri, inŋit iwarani upän inŋit iwat täkaŋ. Ude täŋirä gäpe, imaka taŋi pähap unitä watä äma täno gärip ugän iwat täkaŋ.

⁵ Tänpäkaŋ man wärani unitäno mebäri ŋode; Äma nin täno menin uwä jikon täpuri udewani. Menin uwä imaka täpuri kubä upänkaŋ piä pähap täk täkaŋ.

Menin uwä imaka komigämän-inik

Nadäkaŋ? Kome kekek täŋirän kädäp pärini täpuri-inik kubä maŋpi kuneŋo upänkaŋ bipi pähap u kudup iŋiŋ pärek.

⁶ ✧ Tänpäkaŋ menin uwä kädäp mebet udewani. Unitä ketnin gupnin irepmitpän waki intäjukun täk täyak. Uwä Anutu inŋamiken gupnin kudup tänpän wak täkaŋ. Ude tänpän irit kuŋat-kuŋatnin iŋiŋ däkŋek täyak. Ba ini uwä geŋi täno kädäp.

⁷ Nadäkaŋ? Ämatä tom mebäri mebäri, bipiken nanik ba gwägu gänaŋ nanik ba gämok kenta barak imaka, täga täŋbätak täneŋ.

⁸ ✧ Upänkaŋ äma kubätä iniken meni täŋbätak tänaŋi nämo. Uwä wareŋ-wareŋgän tänpän man wakigän pewä ahäk täkaŋ. Menin uwä ume komi niked, äma kumän-kumän däpani bumik.

⁹ ✧ Tänpäkaŋ menin unitä Ekäni Nanin iniŋoret täkamän. Täŋkaŋ ini unitägän ämawebe Anututä iniken inŋam dapun täŋpani man jägämi yäwet täkamän.

✧ **3:6:** Mat 12:36-37; Mat 15:11,18-19 ✧ **3:8:** Rom 3:13 ✧ **3:9:** 1Ko 11:7

¹⁰ Menin kubägän unitägän man säkgämän bok man jägämi bok pewän ahäk täkaŋ. Täŋpakaŋ notnaye, kädet ude siwoŋi nämo.

¹¹ Ume dapuri kubä-tägän ume jägämi bok gäripi nitek bok äbäk täkaŋ ba? Nämoinik!

¹² Ba gämam terak wäyän täga wädäwek? Ba kumip terak gämam täga wädäwek? Notnaye, nämoinik yän täwetat. Gwägu kubä-kengän ume nämo näŋpani ba näŋpani bok täga nämo näŋpen.

Nadäk nadäk mebäri yarätä itkamän

¹³ Inken nanik äma nadäk-nadäki tägagämän ätu itkaŋ? Eruk, äma u kwini terak kuŋatpäŋ täktäki tägatä nadäk-nadäki täga unitäŋo mebäri kwawak kaŋ pewä ahäwut. Äma u inita nadäwä ärowani nämo täneŋ. Täŋpäŋ kädet täga täŋpen kuŋatneŋ.

¹⁴ Upäŋkaŋ inä äma ätutä tärepmirirä kokwawak nadäŋ yämipäŋ gupjin yäpmän äroŋpäŋ man bureni nadäkamän yän yänayän täŋo uwä mejintä jopman api yäneŋ.

¹⁵ ✧ Nadäk nadäk u kunum gänaŋ nanik nämo yän nadäneŋ. Nadäk nadäk u kome terak nanik, ämaken ba Satanken nanik.

¹⁶ Unita in ätutä injin-tagän nadäŋpäŋ gup yäpmän ärokärok kädet tänayän täŋo, ba in ätutä notjiye tärepmirirä tabäŋpäŋ jägämi nadänayän täŋo uwä, eruk duŋwek ba kädet wakiinik ätu in bämopjin-ken bäräŋeŋ api ahäwek.

¹⁷ Täŋpakaŋ äma kunum täŋo nadäk-nadäk yäpmän kuŋat täkaŋ uwä ŋode kuŋat täkaŋ; Pengänä nadäk-nadäk siwoŋigän injitpäŋ bänep kwini terak kuŋat täkaŋ. Uwä noriye-kät ämik

yänawät-awät nämo täk täkaŋ. Ba jop manman nämo yänkaŋ man buramik terak kuŋat täkaŋ. Uwä ämawebe ätuta säkgämän nadäŋ yämiŋpäŋ iron kädet iwatpäŋ täk täkaŋ. Täŋpäŋ äma uwä nadäk mäyap ikek nämo. Unitä siwoŋigän kuŋat täkaŋ, bänep nadäk-nadäki ba täktäki inigän nämo.

18 ✧ Nadäkaŋ? Äma bänep kwini terak noriye bämopi-ken bänep kubägän pewä ahäk täkaŋ uwä kädet siwoŋi pewä ahäk täkaŋ.

4

Anutu gämori-kengän kuŋatneŋ

1 ✧ Inken ämik ba iwan it täyak u mebäri jideta? U bänep ärokärok ba nadäŋ gärip bänepjintä pewän ahäk täkaŋ unitägän. U nämo nadäk täkaŋ?

2 Imaka u ba u yäpmäkta nadäŋ gärip täk täkaŋ upänkaŋ nämo yäpmäk täkaŋ. Ude täŋpä wawäwä äma kumän-kumän däpmäk täkaŋ. Ba imaka yäpmäkta yabängärip täk täkaŋ u nämo yäpmänpäŋä iwan täŋpäŋ ämik pewä ahäk täkaŋ. Täŋpäkaŋ ŋode nadäwut; In Anutu-ken nämo yänapik täkaŋ unita u ba u nämo tamik täyak.

3 Ba imaka kubä yäpmäkta Anutu-ken yänapiŋirä nämo tamik täyak uwä mebäri ŋodeta; In nadäk-nadäk siwoŋi nämo initkaŋ yänapik man yäk täkaŋ unita. Injinken gärip iwattagän nadänpäŋ Anutu-ken yänapik man yäk täkaŋ unita Anutu iwet yabäk täkaŋ uwä nämo tamik täyak.

4 ✧ Unita ŋode nadäwut; Inä webetä äpiye yabä kätänpäŋ äma ätukät kuŋat täkaŋ ude

✧ 3:18: Mat 5:9; Ais 32:17; Hib 12:11 ✧ 4:1: Rom 7:23 ✧ 4:4: Rom 8:7, 1Jo 2:15

Anututa udegän ták tákañ. In ñode nämo käwep nadäkañ; Kome terak imaka pätak unita not täñpeñ kuñatnayän täño uwä Anututa iwan api täñ imineñ. Bureni, kome täño tuñum unita not täñpeñ kuñatnayän nadäñpäñjä Anutu täño iwan itkañ ubayän.

5 ✧ Anutu täño mantä ñode yäyak; Anututä iniken moräki ba bänep nadäk-nadäki peñ nimin̄kuko unita iyap takinik ták täyak. In imata man unita nadäñjirä jopi ude ták täyak?

6 ✧ Täñpäkañ Anututä iron pähap nimik täyak. Unita man kudän kubätä ñode yäyak;

Anututä äma inita nadäwä ärowani ták tákañ unita iwan täñ yämin̄kañ äma inita nadäwä äpani ták tákañ unita orañ yämik täyak. Snd 3:34

7 ✧ Unita in Anutu täño man buramin̄päñ gämori-kengän kuñat tákot. Täñpäñ Satantä yän-täkñarayän täñpäñä kehärom täñpäñ yäñiwatneñ. Ude täñjirä api tabän umuntañ kwek.

8 ✧ Ude täñkañ Anutu dubini-ken kuñjirä Anututä udegän in dubinjin-ken kañ äbän. Momi täñpani in, ba bänep yarä nitek yäpmän kuñat tákañ in bänepjin ärut paktawut, ämatä kerä garok ärut tákañ udegän.

9 In bänep nadäk-nadäkjinta nadäwä tumbäpäñ nadäwätäk pähap täñpäñ konäm butewaki terak kuñatkot. Ba täñoret-oret peñpäñ butewaki terakgän it tákot. Täñkañ wärämäñpäñ butewaki injam dapun ude ijin̄päñ kuñat tákot.

✧ 4:5: Kis 20:3,5 ✧ 4:6: 1Pi 5:5 ✧ 4:7: Efe 6:12 ✧ 4:8: Sek 1:3; Mal 3:7; Ais 1:16

10 ✧ Təŋpəkaŋ Ekäni inamiken injinta nadäwä äpani təŋpəŋ kuŋarirä Anututä ini wäp biŋam api tamek.

11 Unita notnaye, in äbot təŋpani notjiye yəŋpəŋ-yabəŋ yawat nämo täneŋ. Nämo, äma kubätä noripaki təŋo täktäki yəpməŋ daniŋpəŋ yəŋpəŋ-kaŋiwarayəŋ täko uwä бага манта nadäwän jopi təŋpəpəŋ api iniŋ wäräreŋ. Eruk, in бага man iniŋ wärätnayəŋ təŋo uwä in бага man buramiwani äma nämo api itneŋ. Nämo, in man yəpməŋ daniwani äma ude api äworeneŋ.

12 ✧ Təŋpəkaŋ бага man unitəŋo mähemi, äma kubä-tägän itak. Ba yəpməŋ daniwani äma kubä-tägän itak. Ini-tägän ämawebe təŋkentəŋ yämiŋit ba dəpməŋit täga təŋpek. Unita in äma jidewanitä äma notjinpak manken tenəŋ?

Ekänitä nadəŋ nimänä imaka u ba u täga täne

13 ✧ Eruk, man kubä ŋo ket nadäwut; Inä mejin jinomtä tärop təŋpəŋ ŋode bumik yäk täkaŋ; Apiŋo ba kwep kome uken kuŋkaŋ monəŋ tuŋum piä təŋjira obaŋ kubä täreŋirän äneŋi api äbet yəŋ yäk täkaŋ.

14 ✧ Upəŋkaŋ, ude nämo. In kwep imaka u ba u api ahäwek yəŋ nämoinik nadäk täkaŋ. Gubam, kubatken kuŋat täkaŋ unita nadäwut. Uwä kadäni keräpigän ahəŋpəŋ itkaŋ äbutkuk täkaŋ. Kome terak kuŋat-kuŋatjin u udewanigän.

15 ✧ Unita ŋode yəwəpəŋ uyaku tägatek; Ekänitä nadəŋ nimiŋirän nämo kuməŋpəŋä u ba u täga api täne yəŋ yənaŋi.

✧ **4:10:** Jop 5:11, 1Pi 5:6 ✧ **4:12:** Rom 2:1, 14:4 ✧ **4:13:** Luk 12:18-20 ✧ **4:14:** Snd 27:1; Sam 39:5,11 ✧ **4:15:** Apos 18:21

16 Upänkaŋ inä wäpjin yäpmän akuŋpän imaka u ba u täga api täne yän yäk täkaŋ. Tänpäkaŋ ärowani kudän udewani uwä wakiinik.

17 ✧ Unita in ket nadäwut. Äma kubätä täktäk siwoŋi u nadänkaŋ nämo iwareko u momi täŋpek.

5

Jemstä tuŋum äma wakita umun man yänjuk

1 ✧ Eruk, apiŋo näkä tuŋum ämawebe in man kubä ŋode täwera nadäwut. Inken bäräpi jide api ahäweko unita nadänpän konäm butewaki pähap täk täkot.

2 ✧ In-täŋo tuŋum u kudup käbän taŋit, tek kejima imaka, gwakgwaktä kudup naŋpä tumänjit täŋpani.

3 Ba intäŋo siliwa moneŋ ba gol moneŋ imaka, kuduptagän gämäneŋ ärowani. Gämäneŋ äronkuŋo unitä intäŋo irit kuŋat-kuŋatjin waki unitäŋo mebäri kwawak api pewän ahäneŋ. Tänpäkaŋ unitägän gupjin kädäptä-yän api teŋ täyiwek. Täŋkaŋ tärek-tärek kadäni keräpi täyak upänkaŋ in moneŋ tuŋumjin pen butuŋpän peŋ bäyaŋkaŋ itkaŋ.

4 ✧ Unita in ket nadäwut! Piä ämajiyetä piäken ketem puget tamiŋkuŋopän inä tänyäkŋatpän piä täŋ tamiŋkuŋo unitäŋo gwäki moräki penkaŋ moräkigän yämik täŋkuŋ. Eruk, moneŋ moräki nämo yämiŋkuŋo unitä mebärijin kwawak yänahätak! Ba piä ämajije täŋo konäm butewakitä Ekäni kehäromi mähemu unitäŋo jukuni gänaŋ äpmonjuk.

✧ 4:17: Luk 12:47 ✧ 5:1: Luk 6:24 ✧ 5:2: Mat 6:19 ✧ 5:4: Lo 24:14-15; Mal 3:5

5 ✧ Tänpäkaŋ inä kome terak ƚo itkaŋ imaka tägatäga gäripi niked u yäpmanpän naŋkaŋ oretoret terak it täkaŋ. Ude täŋkaŋ injin-tägän injin paotneŋta kädet täwit täkaŋ.

6 Tänpäkaŋ inä äma siwoŋi manken yepmanpän kumän-kumän däpmäk täkaŋ. Ude täŋirä inken ämik kowata kubä nämo täk täkaŋ.

Bäräpi kotaŋpän kwikinik itneŋ

7 ✧ Unita, notnaye, in bänepjin täŋkehärom taŋpän kwikinik itpän Ekänitä äneŋi äbäkta itsämänkot. E, Ekänitä äneŋi äbäkta itsämänkaŋ uwä äma yänat piŋkaŋ burenitä ahäwäpän näna yänkaŋ itsämäk täkaŋ udegän. Äma uwä piä tänpän yeri piwek. Piŋkaŋ kwikinik irirän iwän taŋpän gakŋi yämiŋit, edap ijiŋpän kehäromi yämiŋirän ärok täkaŋ. Äronpän bureni ahänpän parirä mähemitä ketem bureni puget täkaŋ.

8 ✧ Eruk, in imaka udegän, bänepjin täŋkehärom taŋpän bäräpi mebäri mebäri ahän taminayän täkaŋ uwä kotaŋpän itkaŋ kwikinik-inik kaŋ irut. Ekäni täŋo äbäkäbäk kadäni keräp täyak unita bänep nadäk-nadäkjin nämo pewä putärewek. Kehäromigän iŋitpän itkot.

9 ✧ Ude täŋkaŋ in äbot täŋpani notjiye ätu yänpän-yabän yawat nämo täneŋ. Anututä kowata udegän manken tepmanpekta ket nadänkaŋ. In nadäkaŋ? Man yäpmän daniwani äma uwä yäma-ken itak.

10 Unita notnaye, in profet biani bianitä Ekäni wäpi terak manbiŋam yänahäk täŋkuŋo

✧ **5:5:** Luk 16:25; Jer 12:3, 25:34 ✧ **5:7:** Luk 21:19; Lo 11:14; Jer 5:24; Jol 2:23 ✧ **5:8:** Rom 13:11-12; Hib 10:25, 1Pi 4:7 ✧ **5:9:** Mat 24:33

u ket nadäk täkot. Iwantä wakiwaki täñ yämik täñkuño upäñkañ bänepi täñkehärom tañpäñ bäräpi kotañkañ kwikinik it täñkuñonik. Unita in kädet kuroñ unitä täñpäñ iwatkuño udegän kañ iwarut.

11 ✧ Täñpäkañ man ñode yäk täkamäñ uwä in nadäkañ; Äma bäräpi kotañkañ ehutpäñ kuñat täñkuño uwä Anutu inamiken säkgämän-inik kuñatkuñ. Täñpäkañ inä äma biani kubä wäpi Jop, unitäño manbiñam nadäk täkañ. Äma unitä bänepi täñkehärom tañpäñ bäräpi u ba u ahäñ imiñkuño uwä kotañpäñ itkañ nadäkiniki nämo pewän putärenkuk. Eruk mädenä Ekänitä äma unita kädet täga täñ imiñkuk. Täñkañ Ekänitä ude täñkuko unita nin ñode kañpäñ nadäk täkamäñ; Ekäni uwä butewaki ba bänep iron mähemi.

Jop man yänkañ bureni-inik yän nämo yäneñ

12 ✧ Eruk notnaye, imaka bureni-inik ñode kañ täñput; In kunum gänañ ba kome terak ba imaka kubä wäpi terak bureni-inik yän nämo yäneñ. ‘Ei’ yän yänayän yänpäñä man keräpi ‘Ei’-gän yäneñ. Ba ‘nämo’ yän yänayän yänpäñä, ‘Nämo’-gän kañ yäk täñput. Manjin yänmeham tañjirä Anututä kowata waki tamekta nadänkañ.

Äma siwoñi täño yänapik man uwä kehäromi nikek

13 ✧ Inken nanik kubätä konäm butewaki terak kuñarayän täko uwä Anutu-ken yänapik man kañ yäwän. Ba äma kubä bänepitä oretoret täñpayän täko uwä Anutu wäpi iniñoret kap kañ tewän.

✧ 5:11: Kis 34:6; Sam 103:8; Sam 111:4 ✧ 5:12: Mat 5:34-37

✧ 5:13: Kol 3:16

14 ✧ Ba injin-kät nanik kubätä käyäm tänpänä äbot tänpäni täño intäjukun äma yämagut päbä yepmanpän ume kábäni säkgämän gupi terak ärut imiŋkaŋ Anutu-ken yäŋapik man kaŋ yäŋ imik tänpüt.

15 ✧ Eruk, Ekänitä äma u täga yäpän täganen yäŋ nadäkinik ude tänpänä yäŋapik man yänayän täkaŋ uwä, Ekänitä äma käyäm ikek uwä tänpewän tägawäpäŋ säkgämän api tewek. Täŋkaŋ momini imaka, api peŋ imek.

16 Unita säkgämän itnayän nadänpänä momijin kowat yäŋahäwän kaŋ täk tänpüt. Täŋkaŋ Anututä täŋkentän tamikta yäŋapik man kaŋ yäk tänpüt. Eruk ude täŋirä Anututä in api tepmanpän täganen. Nadäkaŋ? Äma siwoŋi täño yäŋapik man uwä kehäromi nitek. Unitä yäŋapik man yäweko uwä ämawebe ätu täga täŋkentän yämek.

17 ✧ Unita Elaijata nadäwut; Elaija uwä äma nin ŋodewanigän upänkaŋ iwäntä tawektawä yänpän Anutu-ken ehutpäŋ yäŋapinirän kadäni ukengän iwän nämo taŋkaŋ komegän ijin päŋku obaŋ yarakubä itkaŋ komepak 6 ude tärenkuk.

18 ✧ Ude tänpänkaŋ mäden äneni yäŋapik man yänpewän, iwäntä tawänkaŋ ketem piäken nanik ba imaka imaka waŋkuŋo u äneni ahänkuŋ.

Nadäkiniki pewä putärewani u täŋkentän yämineŋ

19-20 ✧✧ Notnaye, inken nanik kubätä Anutu täño man bureni-inik u peŋkaŋ jopjop kuŋarirän noripak kubätä äneni kädet siwoŋi-ken yänikŋat

✧ 5:14: Mak 6:13 ✧ 5:15: Mak 16:18 ✧ 5:17: 1Kn 17:1; Luk 4:25
 ✧ 5:18: 1Kn 18:42-45 ✧ 5:19-20: Gal 6:1 ✧ 5:19-20: Sam 51:13;
 Snd 10:12, 1Pi 4:8

yäpmäŋ äbayäŋ täko uwä kädet tägagämän-inik api täŋpek. Unita in man ŋo ket nadawut; Äma kubätä noripaki kubä waki ba bipmäŋ urani kädet-ken nanik imagut yäpmäŋ päbä kädet siwoŋi-ken tewayäŋ täko uwä täŋkentäŋ imiŋirän äma waki täŋpani unitäŋo mäjoni uwä kumäk-inik nämo api täŋpek. Täŋpäkaŋ kädet ude terak Anututä momi mäyap api peŋ morewek.

Tuma-Irumu
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files dated 3 May 2025

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5